

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG.

AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Magjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyetemi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szö 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többzetűl közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér sora 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postakarékpénztári csekk- és kléring 10,489. száma

Politikai kalandorság.

Izenet Amerikából.

Ugy látszik, — írja az amerikai magyarok legtekintélyesebb lapja: a „Szabadság” — hogy Magyarországon az elvtelenség és a politikai kalandorság orgiákat ül.

Képviselők, a kik még pár héttel ezelőtt mennyre-földre esküdöztek, hogy meggyőződésük és elveik mellett életre-halálra kitartanak: durván letörtlik magukról az ellenzéki szűzi himporát — vagy ha úgy tesszük bécsi pirosítóját — és csapostul a kormány hagyományos husos fazeka mellé sereglenek.

Ezt jelenti legalább az a kábel-távirat, a melyet a „Szabadság” tegnapi számában közöltünk le és a mely ország-világnak hírül adja, hogy szaporodik a Khuenék tábora.

A kormánypártba lépő képviselők közül hét néppárti, hét pártion kívüli 67-es, három Justh-párti 48-as. Összesen tizenhét képviselő.

Már mostan hogyan tartson ki a nemzet ideáljai mellett, hogyan bizzék vezéreiben, a mikor azt kell látnia, hogy képviselők, a kik életre-halálra esküdöztek bizonyos elvek mellett: — már ól-h ol n a p r a hirtelen elvet és meggyőződést cserélnek.

Különösen a néppártot érheti jogos és nagy szemrehányás, mely politikai küzdelmét „Magyarország keresztény jellegének a megőrzése és a katolikus öntudat fejlesztése” jegyében indította meg. Nos: hol vannak most ezek a szent elvek, kik fognak továbbra is „Magyarország keresztény jellegének a megőrzésért” küzdeni, kik fogják a katolikus öntudatot életre ébreszteni? — Talán az a hét néppárti képviselő, a ki a tizenegyből még továbbra is — ég tudja meddig — néppárti képviselő maradt?

Pedig a jövő küzdelmeiben a Néppárt segítségére, elszánt küzdelmére számított az egész nemzet, mert hiszen ép a Néppárt volt az, mely leghangosabban hirdette, hogy „elkeseredett ellenzéke lesz a Khuen-kormánynak...”

Hát így váltotta be a szavát. Így csak a menekülő patkányok cselekednek, a kik érzik a közeledő viharok szelét és nem mernek szemébe nézni a veszedelemnek.

De ugyanilyen jogos szemrehányás illeti azt a három Justh-

párti gyász magyart is, a kik szintén feledve elvet, meggyőződést, fogadalmat, önálló bankot, önálló vámtérületet és nemzeti vívmányokat: az ellenzékre váró nehéz küzdelmek és kötelelességek teljesítése elől gyávan megfutottak.

Meg tudjuk mi aze is érteni, a mikor nagy, országos események sulya alatt egyes politikusok más politikai meggyőződésre jutnak; ilyen esetekben a pártot és elvét cserélő politikus nem szemrehányás illeti meg: hanem meleg rokonszenv és őszinte becsülés, mert mindenkor becsülést és elismerést érdemel az a bátorság, a mikor szembeszállva kicsinyes előítéletekkel, őszintén beismerjük tévedésüket és keresztül gázolva minden akadályon, tisztán csak meggyőződésünk és lelkiismeretünk szavára hallgatunk.

A mikor azonban azt látjuk, hogy az indító ok pusztán a konclesés, a hatalomban való részesedés, a legszentebb kötelelességek elől gyáva meghátrálás; — a mikor azt látjuk, hogy elv, meggyőződés, tisztesség és becsület mind, mind csak hitvány piaci portéka; — a mikor azt látjuk, hogy cselekedeteiknek egyetlen rugója a „ki ad többet értünk”: akkor az ilyen elvtagadók és hitvány politikai kalandorok számára nem lehet egyetlen mentegető szavunk sem.

A nemzet pedig — ha már nem tudta megtanulni a más kárán — tanulja meg legalább a maga kárán, hogy máskor holmi politikai kalandorok helyett csakis kipróbált és elvhu polgárokat tiszteljen meg a bizalmával.

Székelyek gyűlése.

A „Székely Társaságok Szövetsége” ötödik rendes közgyűlését folyó évi augusztus 23-án d. e. 9 órán kezdve Gyergyószentmiklóson, a városház tanácstermében tartja meg, melyre a tagtársakat és a székely kérdés iránt érdeklődőket tisztelettel meghívja a központi vezetőség nevében Maros-Vásárhely, 1910. július 27. Deák Lajos, kir. tanácsos, elnök. Máthé József, főtitkár.

Tárgysorozat. 1. Délelőtt 8 órákor ünnepélyes isteni tisztelet a róm. kath. templomban. 2. 9 órákor a közgyűlés megnyitása Deák Lajos kir. tan., szövetségi elnök által. 3. Üdvözlés. Orel Dezső dr. polgármester a város nevében üdvözlö a Szövetséget. 4. A szövetségi közgyűlésre kiküldött bejelentése és igazolása. 5. Titkári jelentés beterjesztése Máthé József főtitkár által. 6. Az

erdélyrészi (székelyföldi) kirendeltség 1910. évi működését ismerteti Dr. Koós Mihály, a kirendeltség vezetője.

7. A székelyföldi (erdélyrészi) vasúti tarifa kérdése. Előadó: Dobieczy Sándor orsz. képviselő, a Magyar Védő Egyesület elnöke. 8. A romániai magyarság helyzetének javítása. Előadó: Szabó István a Bukaresti Szent István Király Egyesület jegyzője. 9. Csikvármegye: a) közgazdasága. Előadó: Köllő Ignác, Maros-Torda vármegye alispánja. b) néprajza. Előadó: Dr. Meszáros Gyula nemzeti muzeumi segédőr. c) erő-és erkölcsi viszonyai. Előadó: Görög Joakim gyergyószentmiklósi örm. kath. plebános. 10. A székelyföldi ipari szakoktatás fejlesztése. Előadó Sz. Szakáts Péter a maros-vásárhelyi kereskedelmi és iparkamara titkára. 11. Számadás, költségvetés. Előterjeszti: Hints Sándor állami polgári isk. igazgató, pénztáros. 12. Indítványok. Előterjeszti: Máthé József főtitkár. 13. A közgyűlés helyének megállapítása. Előterjesztést tesz: Máthé József főtitkár. 14. A közgyűlés bezárása.

Tudnivalók. 1. Jelentkezés. Kik a közgyűlésen részt vesznek f. évi augusztus 8-ig forduljanak a Szövetség elnökéhez Marosvásárhelyre. Elszállásolásért, valamint a kiránduláson való részvételért, augusztus 12-ig közvetlenül a gyergyószentmiklósi rendező bizottság elnökéhez: Puskás Adolf városi főjegyző urhoz kell jelentkezni. 2. Kedvezményes jegyek. Az elnökség kedvezményes jegyeket kért és ad ki a közgyűlés alkalmából. Eziránt az igényjogosultak augusztus 15-ig a Szövetség elnökségéhez irjanak Maros-Vásárhelyre. 3. Érkezés, fogadás. A vendégek érkezése és fogadása augusztus 22-én délután 3 óra 35 perckor lesz a gyergyószentmiklósi vasúti állomáson. (Ehez a vonathoz csatlakozik Kocsárdon reggel 9 óra 4 perckor a Budapestről augusztus 21-én este 9 óra 20 perckor induló gyors vonat, Brassó felől a Brassóból 21-én este induló személyvonat). 4. Ismerkedés. 22-én este 8 órákor a Laurentzi vendéglőben, esetleg kerthelyiségben ismerkedési estély. 5. Közébéd. 23-án déli 1 órákor a város a Szövetség bejelentett tagjai részére ebédet ad. 6. A város és a vaslábi márványbánya és kiállítás megtekintése délután 3 órákor. 7. Estély. 23-án este fél 9 órákor a gyergyói róm. kath. tanítóegylet estélyt rendez. 8. Kiállítás. A városházával szomszédos áll. gimnázium épületében a közgyűlés ideje alatt Gyergyó ásványai, savanyuvize, varrottasai és speciális székely ipari tárgyaiból kiállítás lesz. Ugyanitt mutatja be Bálint Benedek kézdivásárhelyi polg. isk. rajztanár összegyűjtött székely népipari termékeit és székely varrottait.

Kirándulások. Aug. 24-én 6 órákor szekereken kirándulás a Gyilkostóhoz és Békás-szoroshoz vagy Borszékre. Mások vasuton a maroshévízi hőforrásokat tekinthetik meg. Akik Csikszeredán át Brassó felé Tuszád, Málnás, Előpatak érintésével térnek haza, külön utitervet ad a rendező-bizottság. A kirándulás ügyében minden felvilágosítást közvetlenül a gyergyószentmiklósi rendező-bizottság ad meg.

Az erdélyi szászok mezőgazdasága.*

Irta: ENESEI DORNER BÉLA.

(1 folytatás.)

A boldogulás másik főtényezője a folytonos tanulás és az összetartozás — a közösség érzete és a kötelesség szigorú betartása.

A gyermekek iskoláztatása a 6-ik életévtől a 15-ig tart. Ezután kezdődik az „egyház” igazi vezetése a konfirmációval, ezt követi a fiúk részéről a „szolgák”, a leányok részéről a „szolgálók” szövetkeztetésbe való belépés. Innen kilépni csak a házasság vagy halál esetén lehet. Ez után van a „Szomszéd-sági szövetkezet”, mely a sirig, sőt jobban mondva a temetés bevégezéig tart. E három szövetkezet szigorú szabályokkal bír s azok nagyrésztével nevezett mű pontosan megismerteti. Ezeknek ismertetése gazdaságunkban, ifjusági egyleteinkben igen célszerű dolog volna, de még ajánlatosabb volna azok követése.

Korán beoltják az ifjak lelkébe hogy: „nem egy magunkért, hanem mindnyájunkért kell élni.” — Az összetartást s kivált az atyafiság közös érzetét találóan fejezi ki az alábbi két jellemző mondásuk: „Az ingem közelebb áll hozzám, mint a kabátom.” — és ez: „Sokan inkább tudjuk elviselni a bajt, mint kevesen.”

Jellemző az ők közösségük kifejezésére még az is, hogy a falut nem falunak (Dorf), hanem „község”-nek (Gemin) nevezték és nevezik ma is. Hogy voltak kivált régebben közősök a kutak és sütő kemencék.

A munka, a kötelesség teljesítése egész életén vezérlő elve a szásznak. Erre nézve követendő eljárás volna a szász apa lakodalmi ajándéka, melyet a fiának és menyének ad. Fiának ugyanis egy ekét ad eme szavakkal: „Fogadd szívesen amit neked adok, a mi atyádat és nagyatyádat fönttartotta. Szántsál szorgalmasan, akkor nem szárad el gabonád élő fája.” A leánynak rózstőt ad e szavakkal: „Mossál szorgalmasan és takarékoskodjál.” Egy

* A magyar gazdasági szakirodalomban általános tetszést aratott eme kiváló szakmunkát szerző (Győr, kir. gazdasági felügyelőség) az udvarhelymegyei megrendelőknél jelentékeny ármérsékléssel (8 K helyett 6 koronáért és ajánlott küldése 55 fillér) 6 K 55 fillérért adja. Szerk

asszony többet vihet ki kötényében, mint a mennyit haza visz az ura lepedőben". — 59 lap.

A fentebb. jelzett egyesületeken kívül vannak még nő egyesületeik, melyeknek működése az élet minden eseményeire, körülményeire kiterjednek s a segítségnek, ápolásnak minden fajtáját és nemét igénybe veszik, hogy nemes hivatásuknak megfelelhessenek. Minden egyesület, szövetség alapszabályai az egyházi főhatóság által vannak szerkesztve, jóváhagyva és annak felügyelete alatt is állanak.

Az életnek e me közösségéből fejlődött ki a szövetkezeti eszme, mely az összes szásztságot egy eszme szolgálatába vonzza, hozza,

Ugyanis a főt említett szövetkezések csak egyes községek s azoknak családjaiban van kifejlődve, amde a 227 szász községet, a mi közel hozza egymáshoz, az a hitel és fogyasztó szövetkezetek s mindek felett és legfőképpen a hitelszövetkezet, mely majdnem az egész szász földet uralja, a mennyiben 1909. évben 147 szövetkezet működik 11526 taggal, 174,065 üzl. részszel és 11 millió kor. forgalommal. A fogyasztó-, állatbiztosító-, pince-, tej- és gabonarakár szövetkezetek is nagy mérvben szaporodnak és fejlődnek. A legújabban előtérbe lépő földbirtok szerzési szövetkezetek szintén nagy és messze kiható célok szolgálatában állanak, azon ismert mondás alapján: „A kié a föld, azé az ország.

(Folyt. köv.)

Petőfi emlékezete.

Budapest, július 30.

Mikor július 31-én hajnalban, a Székelyföld szívében, a Hargita alján, a felkelő nap aranyugarának első csókja felszívja magához az égi harmatot, ezer meg ezer lelkes székely polgár indul zarándokuttra Székelyudvarhely városából, a fehér egyházi csatamezőre, ahol épen most 61 éve, — 1849. július 31-én — a magyar nemzet halhatatlan költője, Petőfi Sándor és névtelen honvédtársai, a szabadság védelmében életüket feláldozták és nemes vérükkel áztatták a nekünk megszentelt rögöket. Az udvarhelyiekhez csatlakoznak Segesvár hazafias érzelmű polgárai is; letarolták, koszorukba fűzték a kertek és mezők minden virágait és könnyeikkel öntözve, elviszik a hősök vérrrel áztatott sirhantjához, hogy titáni harcaikról megemlékezvén, erőt és lelkesedést merítsenek, ősi szabadságunkért folyton megújuló küzdelmeikhez...

A magyar nemzet és az egész világ egyik legnagyobb költőjének kegyeletes ünneplése e szerény ke-
retekben így csak lokális jellegű gyász ünneppé zsugorodik össze, mert a mai kozmopolitikus, ugynevezett modern irányzat, kiölte a lelkekből a történelmi tradíciók iránt való kegyeletet és még az erre leginkább hivatott magyar kormány, a nemzet képviselőtestülete és a magyar tudományos és irodalmi egyesületek sem ismerik kötelességüknek, a nagy néptömegek hazafias érzületét, legalább az olyan napokon kegyeletre buzditani, melyek kötelességszerűen megkövetelnék, hogy az utókor buzditá-

sául, az ifjuságnak nemes példaadásul, országos ünnepekké avatassanak.

Más országokban diszes Pantheon emelkednek a fehéregyházi sikon szegyenkező szerény honvédmélek helyén, mely messze fénylő aranybetűkkel hirdetné a világnak, hogy a lánglelkű, istenáldotta nagy poéta, a szabadság egyik legékesebb szavudalnika, karddal a kezében, itt hullatta vérét a nemzet megvívott haláltusájában... Más országokban megtépnék a babérfák minden lombját, hogy a hős költő halála napján elborítsák vele csendes pihenő helyét, ahol talán még most is a szabadságról álmodik...

De nálunk — ahol minden nemzeti érzés közönybe fullad — két szerény vidéki városka vállára rakják az ország, a nemzet kötelességét és az övék a dicsőség, hogy ezt a kötelességet már több mint egy félszázadon át becsületesen és hazafias lelkesedéssel nemcsak teljesítik, de dicső honvédek kegyeletes emléket az utódjaikra is örökségül hagyják.

Amikor most ezekről megemlékezünk és a dicső multat lelki szemünk előtt élénken elvonulni látjuk, önkéntelenül azokra is ráterelődik figyelmünk, akik mint ama véres, nagy napok élő tanúi még közöttünk élnek, noha tudjuk, hogy Petőfi volt író és kortársai közül ma már csak nagyon kevesen viselik az élet terhét. Gyulai Pál, Jókai, Vadnay, Tóth Kálmán és a többiek már régen pihenőre tértek és az élők közül talán ma már csak Lévy József és a nemrég hazatért Majtényi Flóra ismeretese.

De mi nem ezekről, hanem egy rég elfeledett 90 esztendő, összetöprődött, jóságosarcu öreg emberéről, Kolmár Józsefről akarunk itt megemlékezni, akinek tudásánál csak a szerénysége nagyobb, aki úgy tiltve van még most is életvidámsággal, hogy azzal se törődik, ha senki észre nem veszi és talán még duzzogni is fog, hogy most csendes magányát a nyilvánosság előtt szellőztetjük.

Kolmár József nyugalmazott tanár, Petőfi élő kortársa, Pozsonyban a Vászár-tér 21-ik számú házában lakik, családja körében, a világtól teljesen elvonulva. Az ablaka szép, ákác lombos fákkal teli udvarra nyílik. Az íróasztala tele könyvekkel, füzetekkel, újságokkal, kéziratokkal, mert az öreg ur még most is serényen dolgozik. Ósdi, Biedermeier-stílusú bútort, a falakon néhány kép a szabadságharcból és néhány valóságos szent kép; — ez a meleg bizalmas, kedves otthona Kolmár Józsefnek, aki Petőfinek társa volt a pápai kollégiumban, azután jóbarátja a pozsonyi országgyűlés napjaiban, utódja a „Pesti Divatlap" helyettes szerkesztői állásában; Kossuth Lajos bizalmasa; a szabadságharc alkonyán a hivatásos közlő szerkesztője, a nagy nemzeti katasztrófa után, buskomorságra hajló, elkecserező beteges lélek. Majd fölcusdva érzékenységből tanár lett és tanított egy egész nagy nemzedéket évtizedeken át, leginkább Pozsonyban, míg végre nyugdíjba ment. Közben mindig írt, verset, prózát, elmélkedő és mulattató cikkeket és tollát a mai napig sem pihenteti.

Ebben a csendes elvonult magányban kereste fel a napokban egy pozsonyi hírlapíró kollégánk, akinek az öreg ur derült arccal beszélt nemcsak szép harmóniában lefolyt régi, hanem mostani csendes napjairól is.

— Csak munkáseletet érdemes élni, — mondta csodás lelkesedéssel, a nagy napok még élő öreg tanuja. Az az ember elveszett, akit vénségében az unalom gyötör. Én szeretem az életet, irogatok, hegedülök és sétálok, most nem régen küldtem be a Szent István Társulatnak a legújabb epigrammjaimat, még az idén megjelennek. Fordítatok, legszívesebben Horáciusból. Itt az „Afiasz uzsorás", mely a minap jelent meg a „Katholikus Szemlé"-ben. Azután elővett egy keményfedelű füzetet a fiókjából, melyen nagy cifra betűkkel az első oldalon az van írva: „Musica", ebben körülbelül 300 népdalgyjűteménye van. Kezdődik a mult század 20-as éveinek ismert „Balgatagság nagyon fenhéjázó" szövegű dallal, és a Fráter Loránt nőiáig mindenféle népdalt foglal magában és ezek mindegyikét el is tudja hegedűlni, magyaros zamattal, mély érzéssel.

Petőfi életéből is sok érdekes részletet mondott el, ezek közül legérdekesebb a Petőfivel való utolsó találkozása 1849. február havában Debrecenben, ahol akkor Kolmár a „Hivatalos Közlöny"-t szerkesztette, mert a tényleges szerkesztő Gyurman Adolf nem sokat törődött a lappal. Egyszerre, váratlanul betoppant Petőfi a szerkesztőségbe.

— Hát te itt vagy? — fogadta csodálkozva Kolmár.

— Igen, itt vagyok! — felelte Petőfi és nem épen válogatott szavakban szidni kezdte Klapkát, akire valamiért nagyon megharagudott. Hiszen ismeretes, mert minden életrajzírója feljegyezte, hogy Petőfi nemcsak a szerelemben és szeretetben, de haragjában is szélsőséges tudott lenni.

Petőfi kortársa, a jó öreg Kolmár azonban nemcsak a régi, hanem az újabb írói nemzedék verseit ismeri, sőt elismeri, hogy néha nem mindennapi dolgokat irnak, de az a véleménye, mintha most csupa neuraszténikus poéta volna. Sőt a technika vívmányairól és a repülőgépről is meg van saját külön véleménye:

— Az nem jó dolog. Az ember sohse fog tudni röpdülni. A végtelen ürt nem lehet meghódítani! Ikarus...

Ime, egy öreg ember, egy aggasztán, aki már majdnem egy évszázadot élt át folytonos tanításban, munkálkodásban és még sem fáradt, még sem unott, mert szépen harmonikusan rendezte be az életét, mert lelke telve van emberszeretettel, hazafisággal és elégedett megnyugvással, boldog öntudattal várhatja be, majdan bekövetkezendő szépséges, csendes elmulását... Vajon hányan vannak tanítványai közül, akik példáján okulva, dicső nyomdokán haladnak?... *Deréki Antal.*

— A papi telek tulajdonjoga. Fölmerült esetről kifolyóan elvi jelentőségű határozatban mondotta ki a Kuria, hogy a papi telek tulajdonjogáról a döntés kizárólag a közigazgatási hatóság hatáskörében tartozik és így nem tartozik bírói hatáskörbe annak elbírálása sem, hogy a papi járandóságot tevő telek elbirtoklás útján megszerzett-e.

Megjegyzések.

Mióta a muszkapárt kancsalul festett csillaga mutatkozik és elpusztítással fenyegeti a függetlenségi eszmék mellett állást foglalni bátorokat, azóta kedves laptársunk is lépten-nyomon — emlékezetes darabont szokásához híven — körül szaglász és jó kopóhoz méltó buzgósággal terítékre hajt egy-egy sovány nyulacska.

Ilyen nyulacska tünik fel a legutóbbi „Nyiltér"-e is.

Ennek keretében a lövétei jegyző ur neve alatt követett el hozzá igazán méltó magas színvonalu stílusgyakorlatot. Elkövette pedig a nélkül, hogy az elemi iskola első osztályában tanított, az írva-olvasás tanításával összeeső nyelvtani ismeretekből, legalább a 8. §. ama kitételét „A fiu- és leányneveknek s általában az emberek külön neveinek (tulajdon neveinek) kezdő betűit nagy betűvel kell írni" — figyelembe vette volna. No, de az emberi tudatlanság nem bűncselekmény. Megbocsátjuk neki.

Sokkal érdekesebb, hogy a lövétei jegyző urral megtagadtatja az apaságot, sőt még a keresztapaságot is azzal a muszkapárti szörnyszülöttel szemben, a melyet a lövétei képviselő-testület zekéje alá beloptak, elrejtettek. És a jegyző ur megtagadja, mert ő maga is érezi, tudja, hogy az a csecsemő bitangul jött napfényre, osztrák fajzat és nem méltó az ő becsületes székely lelkületéhez. Ezt tudomásul vesszük és készséggel írjuk a jegyző ur javára.

Azt azonban, mintha ama nagy hirnővre és óriási utánzásra szánt bölcs határozat hozzánk elküldetett, avagy megérkezett volna, — legyen szabad kétségbe vonnunk, mert nem igaz.

Megállapítva ezeket, még csak annyit kívánunk ismételtlen leszögezni, hogy a lövétei jegyző urnak saját személyes beismerése szerint és ami legközvetlenebb tudunkkal is — a jegyző ur neve alatt megjelent „Nyiltér", — melyért különben az illető „nyomatott" papiros (és nem „papi") tatája minden tekintetben felelős — nem olyan tartalommal jelent meg a „nyomatott" papirosom, a milyennel a jegyző ur azt beküldötte... Kakuk fiu, de hát most immár nem segíthet rajta...

Ezt azért jó tudni, mert így szépecskén az is kiderült, hogy a jegyző ur és nagybecsű neve ama „Nyiltér"-nek megtévesztésre alkalmas takarójául szolgált a velünk szemben születése óta engesztelhetetlen gyűlölködést tanusított, a háttérben pedig settenkedni szerető hosszú alak undort keltő köpködéseinek.

Minden egyes szavát cáfolni tudjuk, de sokkal inkább becsüljük olvasó közönségünket, hogysem vele hosszasan foglalkozzunk. Egyszerűen utalunk Székelyudvarhely város polgárságának több száz aláírással ellátott nyilatkozatára, mely a „Székely-Udvarhely" 56. számában megjelent.

Részünkről a köz javára szolgáló békés munkálkodást ohajtjuk és igazán sajnáljuk, hogy e tért is — az adott kényszer folytán — más ügy tárgyalására nem szentelhettük.

Az Iskolaegyesület bélyegei.

Kétezer taggal azt megtenni, amit az Országos Magyar Iskola-Egyesület huszonöt év alatt alkotott: Magyarországon csoda. Itt, ahol, amikor a kultúrától volt szó, a nemtörődömség emelt gátat mindenkor a törekvések el, ahol minden, az általános művelődésért indult mozgalom posványba fullt: lám, akadt egy egyesület, amely szívós, akadályt nem ismerő munkával le- rakta szélesén a magyar kultúra alapkövét. Iskolák, óvodák, népkönyvtárak, iskolán kívüli tanfolyamok szolgálják ma már az egyesület érdekét, amik egyben édes mindannyiunk szívével, lelkével nőttek egybe: hiszen ennek az országnak megerősödését szolgálják, a Nagy Magyarországnak, a hatalmasnak, erősnek eszményképét.

És amíg itt nálunk igazán csak egyesek nagylelkű áldozatkészsége, lankadatlan munkája áll ennek az eszmének szolgálatában, addig a szomszédságunkban, az ugyanezen czéllal működő Deutscher Schulverein és hasonló intézmények százezreket számláló gárdára támaszkodhatnak, minden német emberre és minden német embernek ezekre a célokra bőven hulló filléreire. Ott ezekkel dolgoznak és ezek teszik napról-napra fényesebbé a német glóriát, itt százak, kinos, keserves, pénztelen fáradozással igyekeznek a magyar glórie megeremtésén.

Egy pár nap óta mérhetetlenül közelebb van mindannyiunkhoz az egyesület támogatásának módja és kézenfekvőbbé lett a segítés. Az Iskolaegyesület bélyegeket bocsátott ki. Tavaly tette először, amikor a színes turulus kép elhagyta a sajtót. Az a turulus bélyeg, melyet oly jólesően láthattunk itt-ott igaz jó magyar emberek leveleinek hátsó lapján zárójegyként, lelkesedni tudó, komoly üzletemberek számoláin, egyik-másik étterem számolócédluján. Két fillérrel kellett mindössze többet fizetni miatta. Mi volt az a két fillér! Nemcsak hogy nem éreztük meg, de nagyon jólesett az a tudat, hogy hozzájárultunk egy szép eszme megvalósításához.

Az idén tizenkét bélyeggel jött ki az Iskolaegyesület. Mindannyian tökéletes alkotás, ritkaságszámba menő nálunk, ahol az egyetlen postabélyeg olyan kielégítőtelennül hagyják a szem kíváncsijait. Igazi művészi munka ez a tizenkét bélyeg, becsületére válik a tervezőjének, a teremőjének. A rajz tökéletességéhez a szín stílusa is járul, finom zöld árnyak és kéken pompázók ezek a bélyegek. Mindegyikén más-más kép van. Ilyenek: II. Rákóczi Ferenc, az aradi 13 vértanú-szobor, az aradi Kossuthszobor, parádi fürdővendéglő, a parádi fürdő gyógyudvara, a margitszigeti vízesés, a tarpataki vízesés, a Tátrában Uj-Tátrafüred.

Holnapról kezdve a főváros nagyobb tözs-deiben, papirkereskedéseiben, a vidéki nagy könyvkereskedésekben és az egyesület központi irodájában (Budapest, központi város-ház) lehet már kapni, ezeket a szép, a szemnek is meg a léleknek is gyönyörűséget okozó bélyegeket. Két fillérrel hozta forgalomba az egyesület és így a legkevesbé sem ró terhet a nagyközönségre. Olyan adó, ez, amit illenék nap-nap után befizetnünk és reméljük is, hogy aligha marad levél, levelezőlap anélkül, hogy ne az Iskolaegyesület bélyegei zárják le.

Nem szeretnők látni, hogy ez a nagy méltánylást és minden pártfogást megérdemlő egyesület a közönség részéről meleg fogadtatásra ne találja, amikor a legszebb eszméinkért állunk síkra. Nem szeretnők látni, ha ez a most meginduló és bizonyára igen széleskörű nemzeti mozgalom, győnge, erőteljes gyökereket verne. Egyszer már végre illenék összefognunk, ha azt akarjuk, hogy el ne maradjunk a nemzetek versenyében.

HIREK.

Hihetetlen hírek

Mondják, hogy a Petőfi-ünnepélyen a honorációr-osztály is nagy számban vett részt;

mondják, hogy az igazi hazafias érzést és az ősök emlékének becsülését a polgárságon kívül mások is gyakorolják;

mondják, hogy némely demagog alakok a székely népet nagyon szeretik;

mondják, hogy nálunk az igazságot üldözni nem szokták;

mondják, hogy csupa kedvtelésből egyesek emberhussal nem élnek;

mondják, hogy itt az általános érdekű intézményeket érdemük és nem a személyek véleménye szerint becsülik.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerk.

— **Dr Várentsik Ferenc**, városunk 1848-as függetlenségi képviselője — miután polgárságunkkal résztvett a fehéregyházai és segessvári hazafias ünnepségen — a vasárnap esti vónattal hazaérkezett. A lefolyt országgyűlési vitákban — legnagyobb sajnálatunkra — súlyos szembaja miatt részt nem vehetett, miután orvosai Wiesbadenbe rendelték. Most azonban egészsége örvendetesen helyreállott és az őszi ülésszakban már tevékeny részt fog venni az országgyűlésen. A július 31-iki ünnepélyre utazó hazafias közönségnek is igen nagy szolgálatot tett a kedvezményes jegyek kieszközölésével. Hétfőn pedig a városi képviselőtestület közgyűlésén meggyőző érvekben gazdag tapasztalatait érvényesítette.

— **Petőfi ünnepély.** Július hó 31-én Petőfi és névtelen hős társai emlékeztére rendezett kegyeletes ünnepség egy Fehéregyházán, mint Segessváron impozáson folyt le. A hosszú kocsisorból összeállított vonat zsúfolásig megtelt közönséggel. Segessváron az érkezőket hatalmas ünneplőtömeg élén Katona Sándor postafőtiszt üdvözlő beszéddel fogadta. Erre a Székely Dalegylet nevében Nagy János elnök válaszolt. Az ünnepély Segessváron d. e. fél 10 órakor vette kezdetét a r. kath. templomban szolgáltatott szent misével, mely alatt a Székely Dalegylet megható egyházi dalokat énekelt. Fél 12 órakor indult el a székely vonat Fehéregyházára, hova az ünneplőket a Budapestről érkezett Dr Várentsik Ferenc orsz. képviselő vezette. A fehéregyházai ünnepélyt a Székely Dalegylet a Himnusszal nyitotta meg. Utána Veszprémi Ferenc ref. lelkész mondott hazafias érzéstől áthatott imát. Majd Farkas Károly szavalta el alkalmi költeményét nagy hatásal. A Székely Dalegylet éneke után Osváth Árpád lapszerkesztő mondott gyűjtő hatású ünnepi beszédet. Ezután következett a koszorúk letétele. A „Petőfi Társaság” koszorúját Dr Várentsik Ferenc, Székelyudvarhely város orsz. képviselője helyezte el a névtelen hősök sírjára magas szárnyalású, költői szép szavak kíséretében. Székelyudvarhely város polgárságának koszorúját pedig Kovács László polgár tette le. Koszorút küldöttek még: a segessvári „Magyar Casinó”, a segessvári „Tulipán Szövetség”, az „Erzsébetvárosi Magyar Ifjak”, a „Segessvári Magyar Polgári Kör”, a fehéregyházai „Gazdakör” és Székelykeresztúr polgársága. A „Szózat” elénekölésével véget ért a fehéregyházai megható, szép ünnepély. Segessváron d. u. 5 órakor a Petőfi-szobornál a Székely Dalegylet megnyitó éneke után Dr Paál Árpád Udvarhelyvármegye népszerű főjegyzője tartott eszmékben gazdag ünnepi beszédet. A gyönyörű beszédet lapunk jövő számában közöljük. A Székely Dalegylet hazafias énekét Nágó Gyula szavalata követte, mely

után a szabadsághős szobrára városunk polgárságának nevében Bálint József joghallgató helyezte el a koszorút tartalmaz, lelkes szavak kíséretében. Este 8 órakor a segessvári „Polgári Kör” helyiségében műsoros estély volt. Városunkból igen sokan vettek részt az ünnepélyen. Ott láttuk többek között: Stratzinger Emil kir. tanácsos, pénzügyigazgatót, Lakatos Tivadar városi gazdatanácsost, Pálffy Aladár pénzügyi számtiszt, Horváth József ref. kántor karnagy élén a Székely Dalegylet teljes számban és még többeket. A rendezés körül sokat fáradoztak Pap Gyula és Biró István polgártársaink.

— **Munkaalkalom.** A gyergyószentmiklós-békási utépités vezetősége közölte az udvarhelymegyei alispánnal, hogy az illető utépitésnél 150 férfi napszámossnak e megyéből is tud azonnal munkát adni. Akik az ajánlott munkában résztvenni hajlandók, azoknak közvetlenül az utépités vezetőjével, Kőszeghy László gyergyószentmiklói kir. mérnökkel kell érintkezésben lépniök.

— **Városi közgyűlés** vol hétfőn délután Soó Domokos tanácsos, polgármester helyettes elnöklésével. A képviselőtestület igen nagy számban volt jelen. Napirend előtt Dr Solymossy Lajos a koronaérték ügyében, Papp Z. József az irnoki állások betöltése, Hlatky Miklós pedig az 1908. óta pástorbérekkel hátrálékosok fizetése tárgyában szólalt fel. Gyertyánffy Gábor a nagyobb üzleteket lebonyolító cégek megadózása, Szabó István meg az ötödik kerületi Sós-patak pallója iránt tett kérést. Betegh Pál a város legeltetési jogának értékesítése és az új elemi iskola helyének kieserölése tárgyában intézett kérdést a polgármester helyetteséhez, aki az összes dolgokra felelt, kivéve a legeltetési ügyet melyre a következő közgyűlésen a polgármester ad majd kimerítő felvilágosítást. A tárgysorozat 12 pontját a király 80 éves születésének megünneplése iránt való határozattal kezdték. A város külön nem ünnepel, csatlakozik a vármegyei törvényhatóságához. Bodó Ferenc városi mérnökkel szemben az alispáni I-ső foku határozatot megfélebbezik, mert oly súlyos fegyelmi vétségeket követett el, hogy azokat csak hivatalvesztéssel lehet büntetni. A közbirtokosság 40,000 koronás betétének értékpapirokkal való kieserölése és a Csere-erdő fütermése ügyének eldöntése végett bizottságot küldöttek ki. A süköi vicinális ut költségéhez a 280 K 90 filléres hozzájárulást megtagadták. A vízvezeték előmunkálatainak az őszre való folytatása végett a földmívelésügyi miniszterhez felirnak. A díjnokok szabályrendeletét külön közgyűlésre haslasztották, Szabó Domokos város gazdának 20 százalék fizetési pótlékot utalványoztak. Técsi Ferenc alkapitány temetési költségei fejében 400 K- kiutatva, elfogadták a sétatéri Küküllő-hidra vonatkozó 400 K-ás költség előterjesztését. A III. o. ker. adó tárgyalására Biró István és Szakáts Gyula bizottsági tagokat kiküldve, Lakatos Tivadar tanácsosnak és László Albert aljegyzőnek szabadságot engedélyeztek. A jegyzőkönyv hitelesítését aug. 3-ikára az elnök kitűzte és a közgyűlés ezzel véget ért.

— **Községi közönslegelők.** A kolozsmegyei járási főszolgabírák és az erdélyrészi miniszteri kirendeltség közös buzgólkodásának eredményeként Fejérd, Mócs, Keszü, Pusztakamarás, Köbölkut, Kissármás, Tancs, Meződomb s Uzdiszentpéter kolozsmegyei községek a szomszédos nagyobb birtokokból 250—500 katasztrális holdnyi községi közönslegelő szerzésében fáradoznak az 1908. évi XLII. törvénycikk alapján. A becslések és tárgyalások már annyira előrehaladtak, hogy az iratokat legközelebb fölterjeszthetik a belügyminiszter elé.

— **A vármegyei méhészegyesület** július hó 26-án tartotta rendes válgylését városunkban, a tagok nagyszámu részvételével. Beható eszmeczerét folytattak a vármegyei méhészeti statisztika elkészítésének módzatairól, a vármegyének méhészeti körzetekre való felosztásáról s ezzel kapcsolatban minden körzet részére egy gyakorlati méhész megbízatásáról. Egyelőre a vármegye területén — az orsz. méhészeti egyesület támogatásával 3 megfigyelő állomást szerveznek a 3 járás nagyobb községeben. Székelyudvarhelyen a folyó év őszén méz és viaszipari tanfolyamot rendeznek s támogatásért az iparfejlesztő-bizottsághoz fordulnak. A tanfolyamok állandósítását kimonodották s helyül városunkat jelölték ki. A jövő téli időre egy kaptár és egy szalmaméhkaskötő tanfolyam rendezését a székelyföldi kirendeltségtől kérelmezik. Megkeresik a székelykeresztúri tanítóképző igazgatóságát, hogy a tanítóképző minta méhészet megtekinteni óhajtó méhészgazdák szándékukban ne akadályoztassanak. A járások székhelyeire mintaméhesek felállítását kérvényezik a földmívelésügyi kormánytól. Az egyesület tagjai részére kibocsátott titkári jelentést a „havi tanácsadó” gyakorlati utmutatással kibővített s mint ilyen bocsátják a tagok rendelkezésére. A földmívelésügyi minisztérium által évenként kiadott „méhészeti évkönyv”-et a tagok részére kérelmezik. Az értékesítő osztály tervezetét sokszorosítják s a felhívással a részvényeket rövid időn belül kibocsátják. A budapesti kiállítás és nemzetközi kongresszusra való felutazás idejét és módzatait végleg megállapították és a jelentkezett 40 tagot erről értesítik. Az egyesület vagyonleltárának elkészítésére a titkár és pénztárnokot felkérték. Kozma Miklós azon jelentését, hogy három egyleti tag részére egy-egy méhesaladot adományozott, — köszönettel vették tudomásul s ezzel kapcsolatban kimondották, hogy a kirendeltség által nagyobb méhészeti segélyben részesülteket hasonló eljárásra felkérlik. Az „Alimentária” mézértékesítő részvénytársaság prospektusát nem fogadták el. Barabás Ferenc székelyudvarhelyi, Szabó Dénes zetelaki, Sente Mihály szentléleki, Bálint András sándortelki lakosokat a tagok sorába felvették, míg Márkos Gyula Máréfalváról eltávozott tanitót a tagok sorából törölték. Végül Gál Imre egyt. titkár mutatta be az egyesület részére megvásárolt 1825 év körül készített ősi szétszedhető szerkezetű kaptárakat és rakkasokat. (Mult számunkból térszúke miatt maradt ki. Szerk.)

